

Absztraktok (Papp Nóra)

Poszterek

Lipcse, Congress of Ethnopharmacology (2007. nov.)

Veterinary based on experience and belief in Gyimes and Úz Valley of Csángó's (Hungarian-speaking native of Moldavia) (Transylvania, Rumania)

Kata Frenzl¹, Nóra Papp², Tamás Grynaeus³

¹ University of Pécs, Department of Ethnography and Cultural Anthropology, Pécs Hungary

² University of Pécs, Faculty of Medicine, Institute of Pharmacognosy, Pécs Hungary

³ Szent Ferenc Hospital, Budapest Hungary

Email: frenzl@citromail.hu

Úz Valley and the *Valley of Gyimes's* lies in Rumania, in the eastern part of the Carpathian Mountains, eastern border of Transylvania. Both regions have Hungarian-speaking ethnical groups of Csángó. Most of our data originates from the villages of *Csinód* and *Egerszék, Úz Valley*. The two villages have about 300 habitats. Being isolated, they maintain an archaic knowledge, which is already driven back even in Transylvania. We started our research in 2004. Our primary aim (szébb!) was to describe wild and domesticated plants and poisonous plants which are used in human medicine and veterinary practice.

The method of our research was ethnographical interview completed with audio, photo and herbarium documentation.

In our present study, we list the ethnic and vernacular names and ethnobotanical data of the herbs in charts. Animal, human and chemical substances used in veterinary are indicated according to specific illnesses. These substances are used as prevention or healing. E.g. the brew of the following species are given to the sick animals: *Gentiana cruciata*, *G. pneumonanthe*; *Myricaria germanica*; *Arctium tomentosum*; .The root of *Helleborus* sp. is driven to the ear of the pig in order to attract the sickness there. In order to prevent and cure hydrophobia, the bark of *Sorbus aucuparia* and dried powder of *Lytta vesicatoria* are cooked in water and given to the animal.

In the prevention and cure of some type of mastitis in the case of cows, before St. George's Day (24th April) a garlic, flour and salt is bewitched with the help of a long, epic incantations, and these are given to the domestic animals. Various bewitched things are very important in the process of veterinary (water, special texts, catkin, ring).

In some cases of mastitis, it is a general belief that the cow was attacked by a snake or a weasel, so the sickness is cured by the skin of a snake or a weasel, and in the same time. If the sickness contains the name of the one what caused it, it is cured by that one. (Wolf-abscess is cured with smoked wolfmeat, diphteria (its Hungarian name is „throat-lizard”) is cured with the egg of lizards, etc).

Summarising, it can be stated that not just empirical but also belief-based types of cures have significant role in the veterinary of the villages under research. The methods is based on belief and on the experience of use of herbs, human and animal substances. In many cases doesn't count the curing substance, only the curing act which is based on the prnciple of analogy.

Our few examples show that this region is very rich in ethnomedicinal knowledge, so our aim is to continue this study.

Lipcse, Congress of Ethnopharmacology (2007. nov.)

Ethnobotanical data of some gardens in Csinód (Transylvania)

Nóra Papp¹, Kata Frenzl², Tamás Grynaeus³

¹ University of Pécs, Faculty of Medicine, Institute of Pharmacognosy, Pécs Hungary

² University of Pécs, Department of Ethnography and Cultural Anthropology, Pécs Hungary

³ Szent Ferenc Hospital, Budapest Hungary

Email: nora4595@gamma.ttk.pte.hu

The village Csinód is situated in East-Transylvania (appr. 1000-1200 m. over s.l.) with about 200 inhabitants. Because of their isolation they have a very valuable archaic knowledge of the medicinal plants. In this study we present several ethnobotanical data about the medicinal and ornamental plants from 13 gardens in Csinód, classified into 3 groups according to the age of the owners. The vernacular names, beliefs, drug parts and medicinal uses of the plants were documented.

The generation of owners above 65 years have fenced kitchen garden with several medicinal and condiment plants and some ornamental taxa, e.g. *Cosmos bipinnatus*, *Tropaeolum* sp., *Althaea rosea*, *Anthirrhinum majus*, *Dahlia* sp., *Tagetes patula* and *Syringa vulgaris*. Among the cultivated and used medicinal plant drugs were found e.g. the grated tuber of *Solanum tuberosum*, leaves of *Coleus* sp. and flowers of *Calendula officinalis* (mixed with pork fat as creme) which are used for wounds. Leaves of *Brassica oleracea* with honey is used as cataplasm against fever.

Gardens of owners between 46-64 years have more ornamental plants (e.g. *Phalaris arundinacea* cv. *Picta*, *Asparagus* sp. and *Pelargonium* sp.) and a kitchen garden with vegetables too.

Gardens of the youngest generation (under 45 years) have only a few medicinal plant taxa but much more of ornamental plants, e.g. *Aconitum moldavicum*, *Impatiens balsamita*, *Philadelphus coronarius* and *Lilium bulbiferum*.

Some plants were found in all gardens, e.g. herbs of *Urtica dioica* which is used against snake bit of cows and rheumatism too. Fluted drops (sap) of *Sempervivum tectorum* is good for ear diseases.

This region is rich in ethnobotanical knowledge, therefore we will continue this study of the medicinal plants. Most of these plant taxa are suitable for further phytochemical investigations because of their uses.

Gyógynövény Szimpózium, Pécs 2008. okt.

Gyógynövények népi használata a székelyföldi Lövétén

Boris Gyöngyvér¹, Papp Nóra²

¹*Pécsi Tudományegyetem, Biológiai Intézet, Pécs*

²*Pécsi Tudományegyetem, Farmakognózi Tanszék, Pécs*

Lövéte a Kis-Homoród völgyében fekszik. Lakosainak száma kb. 3500 fő. Az utak nehezen járhatók, a közlekedési lehetőségek fejlesztés alatt állnak. A falu rendelkezik állandó orvosi ellátással és egy gyógyszerházzal is. A gyógyszerek mellett betegségek esetén szívesen alkalmazzák a környék gyógynövényeit is.

Kutatásunk során 30 adatközlőt kerestünk fel az idősebb korosztályból, akik tudásukat szüleiktől, nagyszüleiktől kapták örökségbe. Átlagos életkoruk 68 év, közülük a legfiatalabb 13, a legidősebb 94 esztendő.

Adatközlőink általában 30-40 növényfajt ismernek. Beszélgetéseink során 2 kiemelkedően nagy tudású asszonnyal is találkoztunk, akik 52 és 82 faj alkalmazási módját nevezték meg.

Munkánk során közel 170 növénytaxont és helyi felhasználási módjait jegyeztük le. Közülük 105 faj gyógyításra, 13 pedig étkezési célra használatos. Többségüket humán, hét növényfajt pedig állatok gyógyítására is alkalmaznak. Emellett 7 gombafajt is lejegyeztünk népi elnevezéseikkel és alkalmazási módjukkal. Ezenkívül 18 dísz- és 35 mezei növényt írtunk le, melyeket ismernek, de a gyógyításban nem használnak.

Növényeken kívül állati eredetű anyagok, mint a faggyú, méhviasz, méz és a sárgahasú unka is alkalmazásra kerülnek bizonyos betegségek esetén.

Séminaire International sur « Les Plantes, Aromatiques et Médicinales : SIPAM2009. Djerba (Tunisie) 26-28 Mars 2009

**Comparative ethnobotanical study of medicinal plant uses
from Transylvania**

Nóra Papp¹, Kata Frendl², Gyöngyvér Boris³, István Fancsali⁴,
Károly Csedő⁴, Tamás Grynaeus⁵

¹*University of Pécs, Institute of Pharmacognosy, Pécs Hungary*

²*University of Pécs, Department of Ethnography and Cultural Anthropology, Pécs Hungary*

³*University of Pécs, Institute of Biology, Pécs Hungary*

⁴*University of Medicine and Pharmacology, Department of Pharmacognosy and Phytotherapy,
Marosvásárhely Romania*

⁵*Szent Ferenc Hospital, Budapest Hungary*

Traditional ethnobotanical data about medicinal plants are very important nowadays too: their collection, description and preservation can contribute to our knowledge that can be used in medical and pharmacological researches.

Several small villages are located and isolated in Transylvania far from the big cities. These places neither have permanent human and veterinary medical service, nor do they own a pharmacy, therefore the inhabitants know and use the medicinal plants in their environment for veterinary and human medical purposes, too. These valuable pieces of traditional knowledge are inherited from generation to generation.

In this study several valuable pieces of ethnobotanical knowledge and popular therapeutic methods were collected about the medicinal plants from 3 Transylvanian villages. We made collecting trips in Csinód (Úz-valley), Lövéte (Homoród-valley) and Gyimesfelsőlök in the summer of 2007 and 2008. During these ethnobotanical collections altogether 100 persons were asked about their knowledge; these data were recorded to dictaphone (about 80 hours). The medicinal plants were documented in photos and pressed in the form of herbarium. Various data were described about the plants, e.g their popular names, drug parts, correct methods of uses, some believes and the origin of the knowledge.

In Csinód altogether 180, in Lövéte 160 and in Gyimesfelsőlök 170 plant taxa were identified and documented with their popular names and traditional uses. Some taxa were known under various popular names, but sometimes the same local name indicates different plant species. Altogether 100 medicinal plants were selected from the collected data which are used frequently in the 3 studied villages. In this study we present some plants of these 100 species which have very different popular names and traditional application methods in these places.

Congressus Pharmaceuticus Hungaricus XIV.
Budapest 2009. nov.

Gyógynövények a népi bőrgyógyászatban

Papp Nóra¹, Birkás-Frendl Kata², Boris Gyöngyvér³, Vojkovics Éva³, Bencsik Tímea¹,
Grynaeus Tamás⁴

¹ Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Farmakognózi Tanszék,
7624 Pécs Rókus u. 2.

² Pécsi Tudományegyetem, Néprajz és Kulturális Antropológia Doktori Iskola,
7624 Pécs Rókus u. 2.

³ Pécsi Tudományegyetem, Biológiai Intézet, 7624 Pécs Ifjúság u. 6.

⁴ Szent Ferenc Kórház, 1021 Budapest Széher u. 71-73.

¹ Email: nora4595@gamma.ttk.pte.hu

A néprajzi növénytan, avagy etnobotanika szájhagyomány útján fennmaradt, gyógynövényekkel kapcsolatos orvosló módszereket foglal magába, melyek gyűjtése elsősorban az elszigetelt falvakban élénkült meg az utóbbi néhány évtizedben.

A népi bőrgyógyászat számos értékes taxont és módszert vonultat fel. Jelen munkánkban az Úz-völgyében (Csinód, Egerszék), Gyimesközéplokon, Gyimesfelsőlokon, valamint Lövétén (Kis-Homoród-völgye) 2004-2009 között feljegyzett adatokat mutatjuk be. Gyűjtéseink során rögzítettük az adott növényfaj népi elnevezéseit, drogrészét és pontos alkalmazási módját jegyzetek formájában, valamint diktafon- és fényképfelvételek készítésével. A növények begyűjtése, tárolása és alkalmazása közben megismert helyi szókincsekből rövid tájszótárokat készítettünk, segítve az adatok feldolgozását.

Hangfelvételeink és terepi megfigyeléseink alapján az 5 településen a népi bőrgyógyászat ma ismert és megnevezett közel 40 féle bőrbetegsége esetén összesen 65 gyógynövényfajt, 16 állati és 36 egyéb eredetű anyagot jegyeztünk fel, 9 féle feldolgozási formában, készítménytípusban.

A lejegyzésekben bizonyos fajok új felhasználási adatait rögzítettük, melyek alapján további gyűjtőutakat és a taxonok fitokémiai, farmakológiai vizsgálatát tervezzük.

International Congress on Aromatic and Medicinal Plants
(April 13th - 15th 2011, Cagliari, Italy)

**TRADITIONAL USE OF MEDICINAL PLANTS
FOR RESPIRATORY DISEASES IN TRANSYLVANIA**

Nóra Papp^a, Sámuel Bartha^a, Gyöngyvér Boris^a, Lajos Balogh^b

^aDepartment of Pharmacognosy, University of Pécs, Rókus u. 2, 7624 Pécs - Hungary

^bDepartment of Natural History, Savaria Museum, Kisfaludy u. 9, 9701 Szombathely - Hungary

Medicinal plants play an important role in the folk therapy in Transylvania, the part of Romania for a long time. The taxa are used for the treatment of various diseases with traditional healing methods by special healers, due to the isolation and insufficiency of official medical treatment in some villages. Several folk medicinal data were collected from the villages Lövéte and Nagybacon in East-Transylvania during the 70 days of surveys in summers of 2008 to 2010. Lövéte has had its own doctor and pharmacy only for 2 years, therefore people know and use various medicinal plants from their environment in their everyday life and for healing [1,2]. The village Nagybacon has had a doctor and official pharmacy for years, but the inhabitants use the plants and ancestral practices beside the modern phytotherapeutical methods.

In this work we presented the traditional use of local plant taxa for various respiratory diseases (e.g. cough, asthma, lung or throat inflammation) in the villages. The inhabitants were interviewed with dictaphone, the data were documented by preparation of herbaria and photos of the plants [3,4]. During the interviews the vernacular names, beliefs, drug parts and medicinal uses of the species were described.

In Lövéte altogether 143, in Nagybacon 169 medicinal plant taxa were summarized in this field work. For the different respiratory problems the inhabitants of Lövéte use 38 species in the form of tea, rinse, cataplasm and liniment, as opposed to only 23 taxa in Nagybacon for the same diseases and same application forms. The aerial parts, flowers, leaves, bark, roots, bulbs, fruits and seeds of the plants are applied in both villages. We presented some corresponding data of the villages, e.g. about *Taraxacum officinale* Weber ex Wiggers and *Agrimonia eupatoria* L. (flower and herb as tea for cough). Beside them several unique ethnobotanical values were documented in the settlements, e.g. the fruit vinegar prepared from *Malus sylvestris* (L.) Mill. applied as cataplasm against cough or the fruit tea of *Viburnum opulus* L. for pneumonia in Lövéte, or the flower of *Rosa gallica* L. for a sore throat as tea in the other studied village.

The usage of medicinal plants as herbal remedies is due to the traditional folk medicinal system in mountains of Transylvania. The local people of the studied villages have a big affinity towards home herbal treatment against different illnesses. This collection work plays a very important role in conservation and documentation of the disappearing indigenous medical information of the villages.

References

1. G. Boris, Ethnobotanical use of the medicinal plants in Lövéte, Pécs: BSc Thesis, 2010, pp. 1-89.
2. G. Boris and N. Papp, Traditional folk use of medicinal plants in Lövéte (Transylvania), Medicinal Plant Symposium Pécs: Abs. 13 (2008).
3. A. B. Cunningham, Applied ethnobotany, London: Earthscan, 2001, pp. 31-48.
4. G. J. Martin, Ethnobotany, London: Earthscan, 2007, pp. 36-54.

XII. Magyar Gyógynövény Konferencia, Szeged 2011. május 5-7.

Népi gyógynövényhasználat Nagybaconban és környékén

¹Bartha Sámuel, ²Balogh Lajos, ¹Papp Nóra

¹*Pécsi Tudományegyetem, ÁOK Farmakognóziái Tanszék, Pécs*

²*Savaria Múzeum, Természettudományi Osztály, Szombathely*

Nagybacon az erdélyi Kovászna megyében helyezkedik el Erdővidék tájegységben, közel 2000 lakossal. Az 1992-es adatok szerint a magyar lakosság aránya 94,3%. A falu rendelkezik háziorvosi ellátással és gyógyszertár is működik, a gyógyszerek mellett azonban előszeretettel alkalmaznak mindennapjaikban gyógynövényeket is.

Gyűjtőmunkánk során 2010 tavaszán és nyarán, eddig 20 terepi nap alatt 17 adatközlőt kerestünk fel, akik népi gyógynövényismereti tudásukat szüleiktől, nagyszüleiktől örökölték. Jegyzeteinket diktafonos hangrögzítéssel és 1600 fényképfelvétellel egészítettük ki. Rögzítettük a fajok népi és tudományos elnevezését, drogként használt részét, a gyűjtés, tárolás és alkalmazás pontos módját.

Adatközlőink összesen 169 gyógynövényfajt ismertettek, melyeket közel 20 betegségcsoport szerint rendszereztünk. Humán gyógyászatban különösen sok faj alkalmazását ismerik bőr-, légző- és emésztőszervrendszeri betegségek kezelésére. Állataikat rendkívül nagy becsben tartják; változatos gyógymódjaik során 24 növénytaxont alkalmaznak. Növényfajokon kívül állati és egyéb eredetű anyagok (pl. szalonna, faggyú, méz, juhtetvek) is alkalmazásra kerülnek bizonyos betegségek esetén.

A falvak idős generációja egyre kevésbé tudja örökíteni értékes tudását az egyre terjedő média és szakkönyvek használata miatt, így ezeknek a szájhagyomány útján továbbadott és napjainkig élő ismereteknek a feljegyzése és megőrzése a mai fitoterápia fejlődése céljából is igen fontos feladatunk.

XII. Magyar Gyógynövény Konferencia, Szeged 2011. május 5-7.

Elődeink öröksége: békési és székelyföldi települések etnobotanikai értékelése

¹Erdei Anna, ²Papp Nóra

¹*Szegedi Tudományegyetem, Biológus Tanszékcsoport, Szeged*
²*Pécsi Tudományegyetem, Farmakognóziái Tanszék, Pécs*

Munkánk során összehasonlító etnobotanikai gyűjtést végeztünk Békéssámsonban és a székelyföldi Lövétén. Az 1950-es években Békés megyei népi gyógynövényismereti kutatás során Békéssámson érintetlen maradt. Lövéte elszigeteltsége miatt került kiválasztásra, ahol napjainkban is folyik hasonló kutatómunka.

A két település egymástól 490 km-re fekszik, közel azonos lélekszámmal. Békéssámsonban van állandó orvosi ellátás és két gyógyszertár is. A lakosok számára elérhetők a média és egyéb források által kínált termékek, így a népi orvoslást ma már csak kevesen alkalmazzák prevencióban és enyhébb betegségekben. Lövéte ezzel szemben elzártabb település: nincsenek rendszeres sajtó- és médiatermékek, a világháló oldalai is csak egy-két helyen elérhetők. A falu rendelkezik állandó orvosi ellátással és 2008 óta gyógyszertárral is, mégis a gyógyszerek mellett alkalmazzák a környék gyógynövényfajait.

Békéssámsonban 2009, Lövétén 2010 nyarán 50 terepi nap alatt 20-20 adatközlővel készítettünk interjút. Összehasonlító munkánk során a Békéssámsonon említett közel 70 taxont vettük alapul. A mindkét településen feljegyzett növényfajok többsége a tradicionális gyógyászatban, kisebb részük mint táplálék-, festőnövény vagy rovarűző került felhasználásra.

A települések közös és tudományos bizonyítást nyert népgyógyászati adatai mutatják, hogy a gyógynövények szerepét nem tudták teljesen átvenni a gyógyszerek; az ősi tudás még él, őrzése fontos feladatunk.

Előadások

Gyógynövény Szimpózium, Pécs 2008. okt.

Etnobotanikai adatok összehasonlító értékelése Erdélyből

Papp Nóra¹, Frenzl Kata², Boris Gyöngyvér³, Fancsali István⁴,
Csedő Károly⁴, Grynaeus Tamás⁵

¹ Pécsi Tudományegyetem, Farmakognózi Tanszék, Pécs

² Pécsi Tudományegyetem, Néprajz és Kulturális Antropológia Doktori Iskola, Pécs

³ Pécsi Tudományegyetem, Biológiai Intézet, Pécs

⁴ Marosvásárhelyi Orvostudományi és Gyógyszerészeti Egyetem, Farmakognózia és fitoterápia
Tanszék, Marosvásárhely

⁵ Szent Ferenc Kórház, Budapest

Erdély területén főként az elszigetelt falvak igen gazdagok népi orvoslási ismeretekben. A gyűjtőutak során kijelölt települések, Csinód (Úz-völgye), Lövéte (Kis-Homoród völgye) és Gyimesfelsőlok orvosi ellátása ez utóbbi kivételével hiányos. Lakosaik részben vagy teljesen magukra utaltak gyógyászati szempontból: a körülöttük élő gyógynövényeket ismerik, gyűjtik és hasznosítják.

Beszélgetéseink során a gyógynövényekről kapott adatokat diktafonra és jegyzetek formájában, a növényfajokat fényképfelvételek és herbárium készítésével rögzítettük. Feljegyeztük a taxonok népi elnevezéseit, drogként használt részeit, az alkalmazás módját és ismeretének eredetét.

Munkánk során jegyzeteinkből és az összesen kb. 70-80 órányi hangfelvétel alapján Csinódon közel 180, Lövétén 160, Gyimesfelsőlokon pedig 170 taxont azonosítottunk és jegyeztünk le népi elnevezéseikkel. Bizonyos fajok több helyi néven is ismertek, míg egy népi elnevezés alatt néha több taxon is értendő. Munkánk során a 3 településen alkalmazott gyógynövények összegyűjtött adatait hasonlítottuk össze, feljegyezve és kiválogatva a területek flórájának botanikai szempontból azonosított, átfedő elemeit. Célunk volt a hallott ismeretek közötti hasonlóságok és eltérések feltárása, magyarázata és lehetséges összevetése. Bemutatjuk azt a közel 100 gyógynövényfajt, amelyet jelenleg mindhárom településen ismernek és rendszeresen alkalmaznak. Összehasonlítjuk népi elnevezéseiket és magyarázatukat, a felhasználások módját és eredetét.

Gyógyítás - más szemmel

(Kiegészítő módszerek helye súlyos testi-lelki betegséggel élők gondozásában)
Kreditpontos továbbképző kurzus családorvosok, egészségügyi szakdolgozók számára

Pécs, 2009. október 17., Szociális Háló Egyesület Pécs

„Népgyógyászati megfigyelések és modern fitoterápia”

Papp Nóra

Pécsi Tudományegyetem, Farmakognózi Tanszék, Pécs

A népi orvoslás a hivatalos orvostudományi rendszeren kívüli, szájhagyomány és tradíciók örökítésével fennmaradt, tapasztalati orvosló módszerek összessége. Ezen módszerek mind növényi, állati, emberi és ásványi anyagokat is felvonultatnak. Növényekről, gyógynövényekről és felhasználásukról már az ókorból maradtak fenn adatok. Népi alkalmazásukkal az etnobotanika, avagy néprajzi növénytan foglalkozik, mely tudományterületen megélnkültek a kutatások hazánkban és Erdélyben az 1960-as évek óta.

Etnobotanikai gyűjtéseket 2007 óta végzünk Csinód és Egerszék (Úz-völgye), Lövéte (Kis-Homoród völgye), valamint Gyimesfelsőlok településeken. A falvak orvosi ellátása hiányos, így lakosaik a körülöttük élő gyógynövényeket gyűjtik és hasznosítják. Tudásukat generációk óta örökítik egymás között.

Összesen közel 200-200 növényfajt írtunk le népi elnevezéseikkel és alkalmazási módjukkal minden egyes településen. Az elnevezések eredhetnek a növények habitusából (pl. *egérfarkúfű* – mezei cickafark, *békaláb* – mezei zsurló), virágzási idejükből (*Szent György virág* – fürtös gyöngyike, *pünkösdi rózsza* – zergeboglár), vagy alkalmazási területükből (pl. *epefű* – Szent László tárnics, *májgyökér* – fecsketárnics). A gyógynövények feldolgozási formái között szerepelnek többek között forrázatok, főzetek, fürdők, kenőcsök, krémek, borogatók, tinktúrák, mézek és szirupok.

Számos, a gyűjtések során hallott gyógynövény ismert és használatos a ma élő fitoterápiában, hivatalosak gyógyszerkönyvekben, készítményeik kaphatók gyógynövény-boltokban, herbáriákban. Azonban bizonyos adatok, pl. új taxonok, illetve már ismert fajok új drogrésze, felhasználási módja felkeltette az érdeklődést további tudományos kutatások, laboratóriumi vizsgálatok céljából.

Ezek a gyógynövényekkel kapcsolatos kutatási adatok és a növények alkalmazásai természetesen kiegészítőként kezelendők és ajánlhatók gyógyászati szempontból a gyógyszerek és hivatalos orvosló módszerek mellett.

A falvak idős generációja egyre kevésbé tudja örökíteni értékes tapasztalati tudását a fiatalok városokba költözése, valamint az egyre terjedő média és szakkönyvek használata miatt. Ezért ezeknek a szájhagyomány útján továbbadott és napjainkig élő ismereteknek a feljegyzése és megőrzése ma a modern fitoterápia fejlődése céljából is igen fontos feladatunk.

**ETHNOBOTANICAL SURVEYS IN TRANSYLVANIA:
PAST, PRESENT AND FUTURE**

Nóra Papp¹, Kata Birkás-Frendl², Dóra Czégényi³

¹Department. of Pharmacognosy, University of Pécs, Rókus 2, 7624 Pécs, Hungary

*²Department of Ethnography and Cultural Anthropology, University of Pécs, Rókus 2,
7624 Pécs, Hungary*

*³Department of Hungarian Ethnography and Anthropology, University of Babeş-Bolyai of Cluj-
Napoca, Horea 31, 400202 Cluj-Napoca, Romania*

Keywords: traditional knowledge, ethnomedicine, Széklers, Csángós

Traditional health systems represent a relationship between people and plants. Medicinal plants, used in the folk therapy, play an important role in the everyday life of the people in Transylvania, currently part of Romania. Based on several earlier works from the 16-17th century, new ethnobotanical surveys were carried out in the regions of Transylvania since the 1960s, inhabited mostly by the ethnic group of Széklers and Csángós. With respect to these earlier data, ethnomedicinal surveys were documented among others in Bukovina, Kalotaszeg, Harghita, Homoród, Moldova, Gyimes-valley and in Kovászna. Based on several collection trips in the country, the valuable summary of Borza (1968) and Butura (1979) can be mentioned, as the main significant works of the local plant name and use. These works include the vernacular and scientific plant names, the plant parts and the application forms used in human and veterinary medicine.

Field works and ethnobotanical collecting trips are carried out in various parts of Transylvania by our team since 2007, applied semi-structured interviews, notes, herbaria, photos and recordings with dictaphone. The following data were documented during the surveys: the vernacular plant name, collecting time and method, used part, using form, administration and treated diseases, completed by beliefs and peculiar magico-mythological role in the Csángó villages.

The collected data are based on traditional observations and experience of the studied ethnic groups, presenting a cultural and linguistic island of the Székler and Csángó people in Transylvania. In our work, 105 plant taxa were described in the Úz-valley (Cinod and Egershec) inhabited by Csángós, and in Lövéte (Lueta) between 2008 and 2012 summarized more than 200 plant taxa including 143 species used in the Székler folk therapy. Altogether 115 plants were documented and ethnobotanically evaluated among the Csángós in Gyimesfelsőlok (Lunca de Sus), 169 taxa in the region of Erdővidék and 92 species in Homoródkarácsonyfalva (Crâciunel) by the Székler informants.

More variation was observed in the local name of the taxa in each settlement, related to the habitat, morphology or traditional use of the species. Among the application forms, tea, syrup, vinegar, gargle, rinse, bath, cataplasm, cream and liniment were described, sporadically with unique healing methods mentioned by special healers of the villages.

Based on our records, some taxa were selected for further laboratorial analyses, which are used in the Transylvanian ethnomedicine for a long time, but presently they can not be found in the official therapy, required serious evaluation and proving studies.

In addition to the archaic elements of the Transylvanian ethnomedicine, significant change was documented in the ethnobotanical knowledge of the selected rural populations, affected by various phytotherapeutical and media sources, as well as by several environmental and social factors, too. The collected data highlight the dramatic reduction of the plants' use nowadays, due to the

transformation of the landscape, to the erosion of the traditional knowledge of the people, and to the migration to cities and abroad among the young people.

Underlining the importance of home treatments and of study of new data about the possible plant sources for phytotherapy, the ethnobotanical works highlight the necessity of the preservation of the disappearing medical practices among the indigenous people in Transylvania in the future.

A népi orvoslás gyógynövényei napjainkban Erdélyben

Medicinal plants of folk medicine in Transylvania

¹Papp Nóra, ¹Boris Gyöngyvér, ¹Bartha Sámuel, ¹Horváth Dávid, ²Birkás-Frendl Kata

¹Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Farmakognóziái Tanszék, Pécs
²Pécsi Tudományegyetem Bölcsészstudományi Kar, Néprajz és Kulturális Antropológia
Doktori Iskola, Pécs

A népi orvoslás hagyományos, empirikus gyógyászati módszerek összessége, melynek terjedése szájról-szájra vagy írásos emlékek fennmaradásával történik. A módszerek generációk alatt felhalmozott, értékes tudást képviselnek növényi, állati, emberi és ásványi anyagok felhasználásával, gyűjtési, tárolási, elkészítési és alkalmazási szokásokkal.

Erdély területéről az 1960-as évektől elsősorban Kalotaszegen, Bukovinában, Moldvában, Gyimesben és Székelyföldön folytatott gyűjtés eredményei szerepelnek a szakirodalomban, ismertetve a térségek elszigetelt településeinek népi orvoslási adatait. Munkánk során célul tűztük ki néhány Erdély területén található, eddig feltáratlan település gyógyászati, botanikai, történelmi és néprajzi szempontból értékes etnobotanikai adatainak felmérését, összegzését és rendszerezését. Céljaink között szerepelt továbbá olyan gyógynövénytaxonok feltérképezése, amelyek alkalmazásáról napjainkban hivatalos, bizonyítékokon alapuló farmakológiai és humán vizsgálatok nem ismertek.

Munkacsoportunkkal 2007-2011 között végeztünk etnobotanikai felméréseket Erdélyben Csinód és Egerszék (Úz-völgye), Lövéte és Homoródkarácsonyfalva (Kis-Homoród völgye), Gyimesfelsőlok, valamint Nagybacon, Kisbacon és Uzonka (Erdővidék) településeken. A falvak gyógyszertári és orvosi ellátása változó: egyes településeken teljesen hiányzik, máshol a szomszédos falvakból átjáró orvosok látják el a lakosságot. Így a helyiek részben vagy teljesen magukra utaltak gyógyászati szempontból; közvetlen környezetük élővilágát jól ismerve számos gyógynövényfajt gyűjtenek és hasznosítanak.

A gyűjtések során szabad elbeszélgetések során felmértük a helyi flóra általuk ismert és alkalmazott fajait közös terepi gyűjtésekkel vagy szárított példányok bemutatásával, indikációs területek szerint csoportosítva a taxonokat. Az adatokat hangfelvételek és jegyzetek formájában, a gyógynövényfajokat fényképek és herbárium készítésével rögzítettük. Feljegyeztük a taxonok népi elnevezését, termőhelyét, a gyűjtés és tárolás módját, drogként használt részeket, az alkalmazás pontos módját és ismeretének eredetét, esetenként a hozzájuk kapcsolódó hiedelmeket is. A lakosság tudása helyenként szakirodalmi forrásokból vagy a médiából származik, mely adatokat elválasztottuk a hagyományos ismeretektől.

Gyűjtőmunkánk során 90 terepen eltöltött nap alatt 150 adatközlőtől, összesen közel 6000 fényképfelvétel és 100 órányi hangfelvétel alapján Csinódon és Egerszéken az ismertetett 180 taxonból 105 gyógynövényfajt, Lövétén 143/220, Homoródkarácsonyfalván 92/175, Gyimesfelsőlokon 115/170, Erdővidéken 120/150 fajt azonosítottunk és jegyeztünk fel. A taxonok gyakran számos helyi néven ismertek, míg egy népi elnevezés alatt néha több taxon is értendő. Az elnevezések eredhetnek a növények habitusából (pl. *békaláb* – *Equisetum arvense* L.), virágzási idejükből (pl. *püünkösdi rózsa* – *Trollius europaeus* L.), vagy alkalmazásukból (pl. *epefü* – *Gentiana cruciata* L., *gyomorfogó* – *Echium vulgare* L.). Gyakran a hivatalos magyar elnevezéseket más taxonokra használják, pl. *kakukkfű* alatt a *Primula veris* L., *tüdőfű* alatt az *Agrimonia eupatoria* L. értendő. Bizonyos fajok több indikációs területen is említésre kerültek, illetve egy betegségcsoport esetén számos fajt is ismertettek. A feldolgozási formák között forrázatok, főzetek, fürdők,

kenőcsök, krémek, borogatók, tinktúrák, mézek és szirupok szerepeltek. Az egyes indikációs területeken említett gyógynövényfajok százalékos megoszlását tekintve a vizsgált települések hasonlóságot mutattak: legnagyobb arányban fajokat külső sérülések kezelésére ismertettek, melyet a különböző meghűlési tünetek, hasmenés, reumatikus és vesepanaszok esetén, valamint az állatgyógyászat területén felsorolt taxonok követtek. Viszonylag alacsony számban említettek fajokat többek között immun- és idegrendszeri betegségek, csontritkulás, prosztataproblémák és rákos megbetegedések esetén.

Gyűjtőmunkánkat folytatjuk a felsorolt települések további vizsgálatával, valamint eddig feltáratlan térségekben is. Eddigi eredményeink alapján számos értékes új gyógynövény, illetve már ismert fajok új része, felhasználási módja keltette fel az érdeklődést további tudományos kutatások, laboratóriumi vizsgálatok céljából. Tapasztalatunk szerint azonban a települések idős generációja egyre kevésbé tudja örökíteni értékes tudását a fiatalok városokba költözése, valamint a terjedő média és szakkönyvek használata miatt, így a szájhagyomány útján továbbadott és napjainkig élő ismereteknek a megőrzése ma igen fontos feladatunk.

Second Eastern European Ethnobiology Workshop (Királyrét, 2011. október 13-16.)

Ethnobotanical methods in the study of traditional usage of medicinal plants in Transylvania

¹Nóra Papp, ²Lajos Balogh, ³Kata Birkás-Frendl

¹University of Pécs, Department of Pharmacognosy, 7624 Pécs, Hungary

² Department of Natural History, Savaria Museum, 9701 Szombathely, Hungary

³University of Pécs, Department of Ethnography and Cultural Anthropology, 7624 Pécs, Hungary

Introduction:

Archaic ethnobotanical health systems possess special curative methods using several medicinal plants beside animals, human materials and minerals that can be found in the environment of the people. Different diseases are treated with unique methods and local terminology of the applied materials and methods by several healing specialists. In various regions of Transylvania (Romania) several plants have been used in the folk medicine for a long time, with data reported from the 19th and 20th century. The studied settlements have no permanent human and veterinary medical service, so they use the plants in their everyday life.

Research question:

Besides the Hungarian names people use several local names for the plant species, which often correspond to other taxa in the official botanical terminology, as confirmed in the course of field trips with the inhabitants. Another problem is that people do not rely solely on the old knowledge, but several books on medicinal plants and other current sources of plant usage. We tried to apply new questions and methods for the correct separation of these data from each other and only the elements of inherited knowledge were described.

Methods:

We collected data in summers 2007-2011 in the Úz-valley, Nagybacon, Kisbacon, Lövéte and Homoródkarácsonyfalva of Transylvania with dictaphone (about 120 hours), including the following: vernacular name, drug part, curative power, correct detailed methods of plant usage and the origin of the medical knowledge according to the various disease types. Plants were documented by photos (about 6000), and voucher specimens of each species have been deposited at the Department of Pharmacognosy at the University of Pécs.

Results:

Altogether 120-150 medicinal plant taxa were documented in each studied village with several medical data of their traditional usage. They were studied in their own habitats in the nature to avoid the errors of the botanical identification. During the collection survey several modern books and advertisements of media were mentioned by the inhabitants, which are used in the folk therapy beside the archaic methods. These data were documented separately with the help of new questions and questionnaires from the old knowledge in each village.

Conclusions:

The inhabitants of the studied settlements preserve the archaic valuable medicinal methods transmitted to the young generation, but they apply several modern phytotherapeutic books and other sources in their everyday life more frequently, too. These results represent a correct description about the local conditions of the traditional usage of the medicinal plants nowadays in each studied village.

Traditional ethnobotanical data in Erdővidék (Romania)

¹Sámuel Gergely Bartha, ²Lajos Balogh, ¹Nóra Papp

¹University of Pécs, Department of Pharmacognosy, 7624 Pécs, Hungary

²Department of Natural History, Savaria Museum, 9701 Szombathely, Hungary

Introduction:

Nagybacon with its approximate 2000 inhabitants is situated in Erdővidék, a region of Kovászna county. According to data from 1992 the ratio of Hungarian people is 93.4% in the settlement, which can facilitate the communication during our work. The village has own general practitioners, physicians and also a pharmacy, but people collect herbs from their environment which are also welcomed in their daily use.

Research question:

The aim of the study was to collect the traditional present-day knowledge about the usage and application form of medicinal plants in the everyday life of the inhabitants in Nagybacon.

Methods:

In our study we spent 20 field-work days and visited 17 data publishers during the spring and summer of 2010, who inherited their traditional knowledge about the medicinal plants from their parents and grandparents. Notes were documented with a voice-recording and by about 1600 photographs. We recorded beside the popular and scientific plant names the parts used as drugs, method of collection, storage and exact use with the application form.

Results:

The visited people described and detailed altogether 169 plant species which were divided into 20 groups according to the mentioned disease types. They have an exact knowledge about the beneficial effect of the plant taxa in the treatment e.g. of skin, lung and gastrointestinal conditions in the human therapy. Beside them 24 plant species were applied with various methods in the veterinary, and some substances of animals and of other origin (eg. bacon, tallow, honey, sheep-louse) are also known in the treatment of different diseases.

Conclusions:

The inheritance and transmission of this valuable traditional knowledge by the older generation is more less realizable nowadays, because of the moving of the youngs to the cities and spreading of the media and scientific references. Thus the recording and preservation of these existing unpublished and disappearing indigenous medical traditions are very important and crucial in the development of the modern phytotherapy.

TINCTURES AND SYRUPS IN THE TRANSYLVANIAN ETHNOMEDICINE

Nóra Papp¹, Kata Birkás-Frendl²

¹*Department. of Pharmacognosy, University of Pécs, Rókus 2, 7624 Pécs, Hungary*

²*Department of Ethnography and Cultural Anthropology, University of Pécs, Rókus 2, 7624 Pécs, Hungary*

Keywords: medicinal plants, ethnobotany, Csángós, Széklers

Medicinal plants are great of importance in the everyday life of the inhabitants of several Transylvanian Csángó and Székler villages in Romania. Due to the geographical isolation, bad condition of the roads, insufficient pharmacy, medical and veterinary service of the settlements, people known and commonly use the plant taxa living in their environment. People are mostly self-provider working in the agriculture, so they use the fruits of the nature, such as plant taxa in the human ethnomedicine and in the ethnoveterinary, too. With respect to ethnomedicine, tinctures and syrups can be mentioned as some of the rarely used home herbal remedies in Transylvania.

In our work, altogether six Transylvanian areas were studied between 2007 and 2012 ethnobotanically related to the tinctures and syrups used for various ailments. Among the Csángó regions, Csinód (Cinod) and Egerszék (Egershec) in Úz-valley, as well as Gyimesfelsőlok (Lunca de Sus) were selected having unique magico-mythological elements in the ethnomedicine, but among the Székler villages Lövéte (Lueta), Homoródkarácsonyfalva (Crăciunel) and Nagybacon (Bătanii Mari) were surveyed. During the field trips, informants were asked to list the plants used in form of tinctures and syrups by semi-structured interviews (recorded with dictaphone), focusing on the vernacular name, drug part, home prescriptions and application forms of the species, as well as the treated diseases. Data mentioned of books and media sources were separated from the inherited elements of the home remedies. Plant taxa and herbal products were documented by photos, herbaria and notes.

As results, altogether 34 plants were summarized in tinctures and 7 species used in syrups. In tincture, plant parts are soaked in house-brandy (mostly prepared from fruit of plum) or in alcohol bought in shops. After storing in dark place for some days, they can be applied as embrocation or foment externally, mostly for arthritis and rheuma. Among the most frequently applied plant parts in tinctures, root of *Symphytum officinale* L., fruit of *Juniperus communis* L. and tepals of *Lilium candidum* L. can be mentioned in each studied areas, while some unique data were also described, e.g. herb of *Veronica beccabunga* L. in Gyimesfelsőlok, root of *Angelica archangelica* L. and flower of *Juglans regia* L. in Lövéte, flower of *Inula britannica* L. in Nagybacon, or herb of *Malva neglecta* Wallr. and root of *Urtica dioica* L. in Egerszék.

Among the applied home-syrups in Transylvania, cone of *Picea abies* (L.) H. Karst. and inflorescence of *Taraxacum officinale* Weber ex Wiggers were described as the commonly used herbal elements, but e.g. bulb of *Allium cepa* L. (Lövéte, Homoródkarácsonyfalva) and petals of *Rosa gallica* L. (Nagybacon) as local drug parts, which are used mostly for various respiratory diseases of adults and children, too.

The inheritance of the indigenous healing systems is based on the close relationship among the people in Transylvania. The recorded ethnomedicinal knowledge about some plant taxa used in tinctures and syrups as home remedies is continuously degrading nowadays, confirmed the significance of ethnobotanical collection in the region, as well as the necessary of critical evaluation of the collected ethnomedicinal data by laboratory analyses in the future.

3rd Eastern European Ethnobiology Workshop
(Kikow, Poland, 9-13 October 2013)

Traditional ethnoveterinary data in Széklerland (Romania)

¹Bartha, Sámuel Gergely, ²Balogh, Lajos, ¹Papp, Nóra

¹University of Pécs, Department of Pharmacognosy, 7624 Pécs, Hungary

²Department of Natural History, Savaria Museum, 9701 Szombathely, Hungary

Introduction

Széklerland, the appreciable region with 16,943 km² in Romania is inhabited mainly by 612,043 Széklers (75.65% of the population), the ethnic group of Hungarians in eastern Transylvania. Ethnobotanical data were collected in 12 settlements, in Bibarcfalva, Bodos, Erdőfüle, Felsőrákos, Kisbacon, Nagybacon, Olasztelek, Szárazajajta, Úzonka, Vargyas and Zalánpaták. Rural people work in the agriculture and with livestock which play an important role in their everyday life.

Research question

The aim of this study was to report the traditional present-day ethnoveterinary knowledge about the usage and application form of medicinal plants and other substances, as well as the peculiar beliefs used in the healing practices in the selected villages.

Methods

In our study, altogether 63 days were spent in field work performing 99 interviews between 2010 and 2013. The informants have inherited their traditional knowledge about the medicinal plants from their parents and grandparents. Notes were documented with dictaphone and in about 2800 photos about the plant taxa, habitats and preparations. Among the recorded data, the vernacular plant names, the parts used, the correct method of the collection, storage and application forms can be listed.

Results

The interviewed people have mentioned 37 plant species, 4 animals and 2 other drugs used in the local ethnoveterinary. These data were divided into 11 groups according to the disease types treated. People have traditional practices in relation of some plants e.g. for rumination, respiratory and gastrointestinal problems and against inflammation, with several similarities and differences in the practices. The two most frequently mentioned and cured animals were the horse and the cow which are of pivotal importance in the everyday life of the inhabitants. For example, the lices are inserted into the urethra against problem of the urination. To facilitate the rumination, cows were fed with the branches of *Salix alba* L. Among the recorded beliefs, for example if the cows can not give enough milk, people suppose that someone had stolen the milk.

Conclusions

Animals have a great influence on the lifestyle of the local people in the selected areas nowadays, which leads to the necessity of the preservation and documentation of the ethnomedicinal and ethnographical data in the region.